

Asia: VN/3071/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi

Esitysluonnoksen kokonaisuutta koskevat kysymykset

Yleiset huomiot automaattista päätöksentekoa koskevasta sääntelykokonaisuudesta

Ehdotus automaattista päätöksentekoa koskeviksi yleissäännöksiksi on tarpeellinen ja kattavasti perustelu. Valmistelun aikana on eri vaiheissa kuultu hallinnon näkemyksiä ja esitysluonnos on täsmentynyt mm. automaattisen päätöksentekoon liittyvän harkintavallan laajuuden ja käsittelysääntöjen sekä automaattisen päätöksenteon käyttöönottopäätöksen osalta.

Tiedonhallintalakiin tehtävät muutokset tarkoittaisivat yksityiskohtaisia automaattista päätöksentekoa koskevia dokumentointivaatimuksia tietojärjestelmiä kehitettäessä ja automaattisen päätöksenteon yhteydessä. Lisäksi toimintaprosesseja olisi päivitettävä niin, että ne olisivat uuden sääntelyn mukaisia. Tämän edellyttämien täsmällisten resurssitarpeiden arvioiminen on vaikeaa, kuten Suomen metsäkeskus on esitysluonnoksen valmistelun yhteydessä todennut.

Huomiot ehdotetun sääntelyn suhteesta hallinnon lainalaisuuteen, hyvään hallintoon ja avoimuuteen sekä virkavastuuseen

-

Kysymykset vaikutusarvioinnista

- Miten arvioitte ehdotuksen ja siihen sisältyvien vaatimusten vaikuttavan päätöksenteon automatisoinnin kehittämiseen ja käyttöönottoon tulevaisuudessa? Mitä hyötyjä ja mitä haittoja ehdotuksella olisi tulevan kehittämisen ja automaation hyödyntämisen osalta?

- Onko ehdotetuilla muutoksilla vaikutuksia, joita esityksessä ei ole tunnistettu ja jotka eivät liity jäljempänä esitettyihin kysymyksiin?

-

Laki hallintolain muuttamisesta

Yleiset huomiot hallintolain 8 b luvusta

-

Huomiot automaattisen ratkaisemisen määritelmästä (53 e §:n 1 momentti)

-

Huomiot automaattisesti ratkaistavien asioiden käyttöalasta ja rajauksesta (53 e §:n 2-4 momentti)

Automaattisesti ratkaistavat asiat tulisi valita ja ratkaista sovellettavan lain perusteella laadittujen käsittelysääntöjen mukaisesti. Käsittelysäännöt voisivat esitysluonnoksen perustelujen mukaan perustua mm. vakiintuneeseen ratkaisukäytäntöön. Luonnoksen perusteluja on tältä osin täsmennetty valmistelun aikana, mutta jossakin määrin epävarmaksi jää se, miten laajasti viranomaisen voisi määritellä päättelysääntöjä tilanteessa, jossa sovellettavat säännökset mahdollistavat laajan tarkoituksenmukaisuusharkinnan tyyppisen oikeudellisen harkinnan. Harkinnassa huomioon otettavat seikat ja ratkaisukäytäntö voivat näissäkin tapauksissa olla hyvin vakiintuneita.

Huomiot automaattisen ratkaisemisen oikeussuojaedellytyksestä (53 f §)

-

Huomiot automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamisesta (53 g §)

-

Muut hallintolakia koskevat huomiot

-

Laki tiedonhallintalain muuttamisesta

Yleiset huomiot tiedonhallintalain 6 a luvusta

Esitysluonnoksen 28 c §:n 3 momentissa säädettäisiin niistä vähimmäistiedoista, jotka viranomaisen on tallennettava automatisoidusta toimintaprosessista. Näihin kuuluvat mm. tiedot, joita prosessissa on hyödynnetty. Suomen metsäkeskus käyttää päätöksenteossa metsää kuvaavaa paikkatietoa, joka on osin Metsäkeskuksen tuottamaa ja osin muilta rekisteriviranomaisilta käyttöön saatua. Tälle tiedolle on tyyppillistä, että se muuttuu ja sitä päivitetään jatkuvasti. Automaattisen päätöksentekoprosessin etenemisen osoittaminen edellyttänee, että prosessissa käytetyt tiedot ovat jälkeen päin löydettävissä sellaisina kuin ne ovat päätöstä tehtäessä olleet. Se, onko näin tarkoitus menetellä, ei käy esitysluonnoksesta kovin selvästi ilmi.

Yleiset huomiot tiedonhallintalain 13 a §:stä

-

Kysymykset vaikutusarvioinnista

- Jos organisaatiollanne on jo käytössä automatisoituja päätöksentekoprosesseja: Onko ehdotuksen vaikutukset olemassa oleviin automatisoituihin päätöksentekoprosesseihin arvioitu osaltanne riittävästi? Puuttuuko arvioinnista joitain keskeisiä näkökulmia? Onko muutoksen edellyttämät resurssitarpeet arvioitu oikeansuuntaisesti?

- Jos organisaatiollanne on jo käytössä automatisoituja päätöksentekoprosesseja: Jos käytössä olevasta automaattisesta päätöksenteosta jouduttaisiin luopumaan, millaisia resursseja nykyisten käsittelyvolyyymien ja -aikojen säilyttäminen ilman automatisointia edellyttäisi?

- Onko tiedonhallintalakiin ehdotetun 13 a §:n vaikutukset arvioitu osaltanne riittävästi? Puuttuuko arvioinnista joitain keskeisiä näkökulmia? Onko muutoksen edellyttämät resurssitarpeet arvioitu oikeasuuntaisesti?

Suomen metsäkeskus teki vuonna 2021 kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) mukaisia automaattisia päätöksiä tuen myöntämisestä ja maksamisesta nuoren metsän hoitoon ja taimikon varhaishoitoon 26 181 kappaletta. Yhteensä näitä töitä ja toimenpiteitä koskevia päätöksiä tehtiin 59 518 kappaletta. Automaattisten päätösten osuus oli siis noin 44 %. Automatisoidun päätösprosessin voidaan arvioida parantaneen tuottavuutta noin 22 htv:lla verrattuna tilanteeseen, jossa kaikki päätökset olisi tehty prosessissa, jota ei ole automatisoitu. Hakemusten käsittelyn kustannusten arvioidaan vastaavasti vähentyneen noin 1,4 miljoonalla eurolla vuodessa.

Laki digipalvelulain muuttamisesta

Yleiset huomiot digipalvelulain 6 a §:stä

-

Kysymykset vaikutusarvioinnista

- Onko digipalvelulakiin ehdotetun 6 a §:n vaikutukset arvioitu osaltanne riittävästi? Puuttuuko arvioinnista joitain keskeisiä näkökulmia? Onko muutoksen edellyttämät resurssitarpeet arvioitu oikeasuuntaisesti?

- Miten arvioitte digipalvelulakiin ehdotetun 6 a §:n ja siihen sisältyvien vaatimusten vaikuttavan palveluautomaation kehittämiseen ja käyttöönottoon tulevaisuudessa? Mitä hyötyjä ja mitä haittoja ehdotuksella olisi tulevan kehittämisen osalta?

-

Laki rikosasioiden tietosuojalain muuttamisesta

Huomiot 13 §:ään ehdotettavasta muutoksesta

-

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Huomiot ehdotetusta voimaantulosta sekä siirtymäsäännöksistä

-

Uitamo Janne
Suomen metsäkeskus

